

УДК 7(477) + 392:7

DOI <https://doi.org/10.32782/facs-2025-2-29>**Людмила ТИХОНОВА**

провідний науковий співробітник, Національний музей декоративного мистецтва України, вул. Лаврська, 9, м. Київ, 01015; аспірантка II курсу, Київська державна академія декоративного мистецтв і дизайну імені Михайла Бойчука, вул. М. Бойчука, 32, м. Київ, Україна, 01103

ORCID: 0009-0005-5870-1859

Бібліографічний опис статті: Тихонова, Л. (2025). «Ремесла, що живуть»: традиційне декоративне мистецтво в музейному просторі. *Fine Art and Culture Studies*, 2, 209–216, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-2-29>

«РЕМЕСЛА, ЩО ЖИВУТЬ»: ТРАДИЦІЙНЕ ДЕКОРАТИВНЕ МИСТЕЦТВО В МУЗЕЙНОМУ ПРОСТОРІ

Мета роботи. У статті проаналізовано виставковий проєкт «Ремесла, що живуть», реалізований Національним музеєм декоративного мистецтва України у березні – червні 2025 року, як інструмент збереження та популяризації нематеріальної культурної спадщини. Розглянуто історичний контекст розвитку ремесел України від кінця XIX до початку XXI століття, вплив соціальних трансформацій на традиційні форми декоративного мистецтва, а також сучасні виклики їх збереження. Особливу увагу приділено музейній репрезентації 19 елементів Національного переліку нематеріальної культурної спадщини України, включно з текстилем, вишивкою, керамікою, декоративним розписом, писанкарством та бісероплетінням. У межах дослідження підкреслено роль музейної інституції як платформи міжпоколіннього діалогу, засобу культурної ідентифікації та підтримки живих традицій. На основі міждисциплінарного підходу проаналізовано потенціал виставкової діяльності у формуванні національної ідентичності, підтримці майстрів, залученні аудиторії та створенні сталих моделей охорони нематеріальної культурної спадщини.

Методологія. У дослідженні застосовано міждисциплінарний підхід, що поєднує елементи мистецтвознавства, етнографії, музейної справи та правових аспектів охорони нематеріальної культурної спадщини. Основними методами виступають аналіз літературних джерел, порівняльно-аналітичний метод, а також методи інтерв'ю та опитування.

Наукова новизна дослідження. Наукова новизна цього дослідження полягає у комплексному аналізі виставкової діяльності як інструменту збереження, популяризації та осмислення нематеріальної культурної спадщини в Україні на прикладі виставки «Ремесла, що живуть». Уперше здійснено ґрунтовне вивчення музейної репрезентації елементів Національного переліку НКС у поєднанні з інтерпретаційними, освітніми та інституційними функціями музею в сучасному контексті.

Ключові аспекти новизни:

- Виявлення взаємозв'язку між виставковою практикою та процесом формування національної ідентичності в умовах глобалізації та культурної трансформації;
- Розкриття потенціалу виставки як платформи міжпоколіннього діалогу та культурного оновлення традицій;
- Аналіз музейного підходу до охорони нематеріальної спадщини через інвентаризацію, освітні програми та включення носіїв традицій у виставковий процес;
- Оцінка ролі традиційних ремесел як живої системи знань, що має не лише естетичну, а й глибоку соціокультурну та символічну функцію.

Висновки. Презентація нематеріальної культурної спадщини у музейному просторі відіграє важливу роль у збереженні і трансляції культурного коду нації. Через експозицію «Ремесла, що живуть» реалізується не лише науково-дослідна, а й освітньо-комунікаційна функція музею. Завдяки інклюзивному підходу та актуалізації регіональних ремесел здійснюється формування національної ідентичності, міжпоколіннього діалогу та популяризації автентичних традицій в сучасному світі.

Ключові слова: нематеріальна культурна спадщина, традиційні ремесла, музейна репрезентація, культурна ідентичність, декоративне мистецтво.

Lyudmyla TYKHONOVA

Leading researcher of the Research and Fonds Department, National Museum of Decorative Arts of Ukraine, 9, Lavrska Str., Kyiv, Ukraine, 01015; Postgraduate studies, 2st year of study, Mykhailo Boichuk Kyiv State Academy of Decorative-Applied Arts and Design, 32, M. Boychuk Str., Kyiv, Ukraine, 01103

ORCID: 0009-0005-5870-1859

To cite this article: Tykhonova, L. (2025). «Remesla, shcho zhyvut»: tradytsiine dekoratyvne mystetstvo v muzeinomu prostori ["Living crafts": traditional decorative art in the museum space]. *Fine Art and Culture Studies*, 2, 209–216, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-2-29>

"LIVING CRAFTS": TRADITIONAL DECORATIVE ART IN THE MUSEUM SPACE

Purpose of the study. This article analyzes the exhibition project “Living Crafts”, implemented by the National Museum of Decorative Art of Ukraine from March to June 2025, as a tool for the preservation and promotion of intangible cultural heritage. It explores the historical context of Ukrainian craft development from the late 19th to the early 21st century, the impact of social transformations on traditional forms of decorative art, and current challenges in their safeguarding. Special attention is given to the museum representation of 19 elements from the National Inventory of Intangible Cultural Heritage of Ukraine, including textiles, embroidery, ceramics, decorative painting, pysanka-making, and beadwork. The study emphasizes the role of the museum as a platform for intergenerational dialogue, cultural identification, and support of living traditions. Using an interdisciplinary approach, the exhibition's potential is examined in terms of shaping national identity, supporting artisans, engaging audiences, and creating sustainable models for the protection of intangible cultural heritage.

Methodology. The study applies an interdisciplinary approach that combines elements of art history, ethnography, museum studies, and legal aspects of intangible cultural heritage protection. The main methods include literature analysis, comparative-analytical method, as well as interviews and surveys.

Scientific novelty of the research. The scientific novelty of this research lies in the comprehensive analysis of exhibition activity as a tool for the preservation, promotion, and interpretation of intangible cultural heritage in Ukraine, based on the case of the “Living Crafts” exhibition. For the first time, a thorough examination has been conducted of the museum representation of elements from the National Inventory of ICH, in combination with the interpretive, educational, and institutional functions of the museum in a contemporary context.

Key aspects of novelty:

- Identification of the interconnection between exhibition practices and the formation of national identity in the context of globalization and cultural transformation;
- Unveiling the potential of exhibitions as platforms for intergenerational dialogue and cultural renewal of traditions;
- Analysis of the museum approach to the safeguarding of intangible heritage through inventorying, educational programs, and the inclusion of tradition bearers in the exhibition process;
- Assessment of traditional crafts as a living knowledge system with not only aesthetic but also deep socio-cultural and symbolic significance.

Conclusions. The presentation of intangible cultural heritage in the museum space plays a crucial role in preserving and transmitting the cultural code of a nation. Through the exhibition “Living Crafts”, the museum fulfills not only its research mission but also its educational and communicative functions. By applying an inclusive approach and highlighting regional crafts, the exhibition contributes to the formation of national identity, intergenerational dialogue, and the popularization of authentic traditions in the modern world.

Key words: intangible cultural heritage, traditional crafts, museum representation, cultural identity, decorative arts.

Актуальність проблеми. У сучасних умовах глобалізації та військових конфліктів питання збереження нематеріальної культурної спадщини (НКС) набуває особливої значущості як в Україні, так і в міжнародному гуманітарному дискурсі. Якщо впродовж другої половини ХХ століття головну увагу світова спільнота приділяла охороні матеріальних пам'яток, то лише на межі ХХ–ХХІ століть усвідомлено глибоку цінність нематеріальних проявів куль-

тури як живої складової ідентичності народів. Для України це питання стало критично актуальним особливо після 2022 року, коли внаслідок повномасштабної військової агресії перед державою постала потреба не лише фізичного збереження культурних об'єктів, а й збереження смислової тканини національної традиції – ремесел, обрядів, усної творчості.

У цьому контексті важливим інструментом є музейні виставкові проекти, які дозволяють

не лише документувати, але й репрезентувати елементи НКС широкій аудиторії. Виставка «Ремесла, що живуть» у Національному музеї декоративного мистецтва України є яскравим прикладом сучасного підходу до популяризації нематеріальної спадщини, що інтегрує наукову, освітню та культурну функції. Її спрямованість на демонстрацію елементів з Національного переліку НКС (який станом на 2025 рік налічує вже 109 позицій) свідчить про зростання усвідомлення культурної унікальності регіонів та необхідність збереження живих традицій як чинника опору культурній асиміляції й знищенню.

Таким чином, дослідження механізмів музейної репрезентації нематеріальної культурної спадщини є на сьогодні надзвичайно актуальним у зв'язку з потребою у формуванні сталих моделей її охорони, культурної безпеки держави, а також підтримки міжпоколіннього зв'язку, що є основою національної ідентичності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У сучасному українському науковому дискурсі спостерігається посилений інтерес до питань збереження нематеріальної культурної спадщини як ключового чинника формування національної ідентичності та розвитку культурної політики. Важливе місце в цьому контексті посідає монографія В. Литовченко та В. Дем'ян (2023), у якій нематеріальна культурна спадщина розглядається як пріоритетний ресурс для консолідації нації, збереження традицій і підтримки спадкоємності поколінь. Авторки акцентують на важливості інституційної підтримки та правового регулювання охорони НКС.

Проблематика музеєфікації нематеріальної спадщини отримує висвітлення у праці Н. Воронівської (2024), де музейна виставка аналізується як інструмент візуалізації та репрезентації співочих традицій. У роботі простежується зв'язок між виставковими практиками та процесами переосмислення культурної пам'яті в умовах сучасних соціокультурних трансформацій.

І. Репета (2020) зосереджується на регіональному аспекті збереження НКС, досліджуючи практики та стратегії популяризації нематеріальної спадщини Івано-Франківської області. Авторка підкреслює важливість вза-

ємодії між місцевими громадами, майстрами та культурними інституціями.

Тему культурної пам'яті та її трансляції через інституційні платформи розвиває О. Овчарук (2023), акцентуючи на ролі культурних установ у формуванні історичної тяглості та колективної ідентичності. У статті підкреслено важливість міждисциплінарного підходу, що включає музеєзнавство, соціологію культури та менеджмент культурної спадщини.

Окрему увагу варто звернути на публікацію М. Овчаренка (2024), де історико-культурна спадщина розглядається як феномен, що впливає на стабільність і розвиток національної ідентичності, з акцентом на культурну політику.

О. Саковець (2024) підходить до теми з перспективи культурного туризму, розкриваючи потенціал НКС як сучасного туристичного ресурсу. Автор наголошує на необхідності впровадження інноваційних практик для інтеграції традицій у сферу послуг.

Інноваційні підходи до організації культурних заходів аналізує Л. Галузінська (2024), зокрема в контексті адаптації культурної діяльності до викликів часу, цифровізації та нових форматів взаємодії з аудиторією.

Узагальнюючи, варто зазначити, що сучасні публікації не лише фіксують поточний стан справ у сфері охорони нематеріальної культурної спадщини, а й пропонують нові підходи до її збереження, популяризації та інтеграції в сучасний соціокультурний простір. Дослідження охоплюють як загальнонаціональний, так і регіональний рівень, включаючи інституційні, туристичні, правові та освітні виміри.

Мета дослідження. Проаналізувати потенціал виставкової діяльності у популяризації елементів Національного переліку нематеріальної культурної спадщини України, осмислити сучасне значення традиційних ремесел у мистецькому та культурному контексті, дослідити естетичні, етнографічні та символічні особливості окремих форм нематеріальної спадщини (зокрема, різновидів художньої ткацтва), а також визначити роль музейних інституцій у збереженні, репрезентації та охороні цієї спадщини.

Виклад основного матеріалу дослідження. Традиційне ремесло є однією з найдавніших форм культурного вираження в Україні. Впродовж століть декоративне мистецтво розви-

валося як інтегральна частина повсякденної культури, ритуального життя й естетичної чутливості українських громад. Кінець XIX – початок XX століття ознаменувався активізацією етнографічного інтересу до ремесел, збиранням зразків народного мистецтва, відкриттям кустарних шкіл (наприклад, у Косові, Опішні, Решетилівці), які сприяли збереженню та фаховій освіті у галузі художніх промислів.

Цей період характеризується також інституційним оформленням декоративного мистецтва як культурного ресурсу, що засвідчено діяльністю етнографічних виставок, музейних збірань та академічних досліджень. У той же час розвиток промисловості та урбанізація почали змінювати спосіб виробництва і споживання ремісничих виробів, витісняючи ручну працю фабричним виробництвом.

Упродовж XX століття традиційні ремесла зазнавали серйозних трансформацій під впливом соціальних, політичних та ідеологічних змін. Радянська культурна політика водночас інструменталізувала народне мистецтво як частину офіційного канону й уніфікувала багато локальних практик, підпорядковуючи їх естетиці «соцреалізму». Незважаючи на це, окремі центри зберегли локальну ідентичність – наприклад, Косівська кераміка або Кролевецьке ткацтво, – що стало основою для подальшого відновлення автентичних технік у незалежній Україні.

Зі здобуттям незалежності у 1991 році відбулося відродження інтересу до ремесел як до чинника національної спадщини. Зміна політичної парадигми сприяла реабілітації етнічної символіки, традиційних форм та регіонального розмаїття. Однак нові виклики – глобалізація, скорочення сільських громад, втрата ремісничих ланцюгів передавання знань – зумовили потребу у переосмисленні ролі традицій у сучасному суспільстві.

Музеї стали одним з основних інституційних середовищ, що забезпечують збереження, дослідження та репрезентацію ремесел. У зібранні Національного музею декоративного мистецтва України накопичено сотні пам'яток, які документують технічні, естетичні та функціональні особливості традиційних виробів. Проте особливе значення мають виставкові практики, що дозволяють актуалізувати ці предмети в сучасному культурному дискурсі.

У сучасних умовах ремесло виконує множинні соціокультурні функції: як об'єкт наукового аналізу, як елемент регіонального брендування, як форма індивідуальної та колективної ідентичності. Збереження нематеріальної спадщини, зокрема традиційних технік, потребує не лише архівування, а й підтримки живих практик – через освіту, виставки, фестивалі, майстер-класи, міжпоколінні проекти. Виставка «Ремесла, що живуть» демонструє, як музей може виступати платформою для діалогу між історичним досвідом і сучасною культурною інтерпретацією, забезпечуючи тяглість традицій в умовах нової соціальної реальності.

Під час підготовки виставки «Ремесла, що живуть», реалізованого Національним музеєм декоративного мистецтва України в березні-червні 2025 року, з фондової колекції було відібрано 161 одиниць збереження, що репрезентують 21 елемент з Національного переліку нематеріальної культурної спадщини України. Дані об'єкти охоплюють основні напрями традиційного декоративного мистецтва – ткацтво, килимарство, вишивку, бісероплетіння, писанкарство, декоративний розпис та кераміку – й демонструють живу тяглість ремісничих практик від кінця XIX до початку XXI століття.

Найбільшою за кількістю представлених елементів НКС на виставці «Ремесла, що живуть» стала група художнього текстилю, яка об'єднала твори художнього ткацтва, килимарства та вишивки.

Підгрупа тканих виробів у виставці охоплює як побутовий, так і обрядовий текстиль, створений у техніках, що відображають локальні культурні ідентичності (в лапках подано порядковий номер Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України та рік внесення до нього):

– Кролевецьке переборне ткацтво (002 н.к.с., 2018 р.) – складна орнаментальна техніка перебору, характерна для Сумщини. Символіка орнаменту пов'язана з темами родючості, сакрального простору та родинних зв'язків. (Тихонова Л. О., 2013. С. 31–33).

– Решетилівське рослинне килимарство (008 н.к.с., 2017 р.) – вирізняється багатством стилізованих флористичних композицій, глибиною художньої традиції та неперервністю майстерності. (Тихонова, 2016, с. 132)

– Карпатське ліжникарство (023 н.к.с., 2021 р.) – специфічна гірська техніка виробництва вовняних ліжників, які виконують як утилітарну, так і символічну функцію. (Ткачук, 1989, с. 3)

– Глинянський візерунковий текстиль (058 н.к.с., 2023 р.) – регіональний феномен Львівщини, що поєднує архаїчні техніки ткачинного оздоблення із збереженою геометрією символічних структур та відчутним впливом європейських мистецьких течій. (Коман, 2023, с. 171-172)

– Тайстра буковинська та бессарабська (059 н.к.с., 2023 р.) – традиційні торбини, які містять орнаменти з сакрально-етнічними ознаками; їхнє побутування є маркером збереження культурної тяглості.

– Обуховицьке ткацтво (063 н.к.с., 2023 р.) – представлено зразками декоративного та побутового текстилю Київщини зі своєрідними техніками ткання та особливим стилем передачі кольорової гами.

– Харківське коцарство (030 н.к.с., 2022 р.) – традиція виготовлення довгоровсового килимка з яскравими контрастними композиціями. (Бабенко, 1913, с. 2-3)

– Ткацтво Камінь-Каширської громади (084 н.к.с., 2023 р.) – зразки найпоширенішого традиційного ремесла в цій місцевості, що відображають циклічність буття та ритм природи.

Підгрупа вишитих творів презентує різноманіття регіональних вишивальних технік:

– Вишивка «білим по білому» (Решетилівка) (007 н.к.с., 2018 р.) – декоративний прийом, що поєднує мережку, вирізування, настилування, створюючи витончену рельєфність з глибоким сакральним змістом.

– Борщівська вишивка (024 н.к.с., 2020 р.) – сукупність знань та навичок з технології виконання швів, мережок, змережування, морщення у відповідних місцях виробів, специфічного поєднання швів у виконанні окремих візерунків і мотивів орнаменту, а також використання сталих кольорових поєднань та різноманітних традиційних матеріалів. (Булгакова-Ситник, 2013, с. 31)

– Жіноча сорочка з Гадяччини (074 н.к.с., 2023 р.) – приклад регіонального одягу з характерною монохромною геометрією, орієнтованою на захисно-оберегову функцію.

– Обухівський «шитий» рушник (081 н.к.с., 2023 р.) – втілення обрядової функції текстилю через поєднання символіки й індивідуальної техніки вишивання.

– Орнек – кримськотатарський орнамент (009 н.к.с., 2021 р.) – інтегрований до списку ЮНЕСКО, являє собою складну систему знань, що функціонує в текстилі, різьбленні, ювелірному мистецтві, виконуючи роль етнокультурного маркера кримськотатарського народу. (Савченко, 2024, с. 57)

Група декоративного розпису 4 елементи НКС:

– Петриківський розпис (009 н.к.с., 2013 р.) – репрезентує український декоративний канон, відзначається експресивністю рослинного мотиву, імпровізаційністю композиції, національною впізнаваністю; визнаний ЮНЕСКО у 2013 році. (Шестакова, 2015, с. 16)

– Писанка як мистецтво розпису яєць (012 н.к.с., 2024 р.) – традиція збереження архаїчної символіки, що транслює космогонічні уявлення українців; представлено регіональні стилі Поділля, Гуцульщини, Лемківщини. (Манько, 2008, с. 7)

– Традиція гуцільської писанки (046 н.к.с., 2024 р.)

– Традиція створення бойківської писанки булавкою (100 н.к.с., 2024 р.)

Група керамічних виробів презентує 2 елементи НКС:

– Опішнянська кераміка (003 н.к.с., 2018 р.) – зразки декоративно-утилітарного посуду, в якому поєднується символіка плодючості та родинного добробуту. (Міщанин, 2005, с. 9)

– Косівська мальована кераміка (001 н.к.с., 2019 р.) – відзначається сюжетністю, багатством кольору, яскравим поєднанням зеленого, жовтого і коричневого; у 2019 році внесена до Репрезентативного списку нематеріальної спадщини людства ЮНЕСКО. (Гринюк, 2013, с. 9)

Групи бісероплетіння та елементи вбрання презентують по 1 елементу НКС.

– Жіночі прикраси з бісеру (Прикарпаття) (073 н.к.с., 2023 р.) – гердани, згарди, силянки, що функціонували як оздоби та обереги; майстерність їхнього виконання свідчить про високий рівень регіональної школи бісероплетіння. (Федорчук, 2023, с. 8.)

– Буковинський урочистий вінок із ковилою (075 н.к.с., 2023 р.) – традиційний елемент свят-

кового головного убору молоді, створений із використанням символіки степових трав, бісеру й стрічок.. (Стельмащук, 2013, с. 188-189)

Представлені елементи відносяться до чотирьох інвентарних категорій:

- Інвентар нематеріальної культурної спадщини України – охоплює ті елементи, що активно функціонують у культурному середовищі (напр., петриківський розпис, крелевецьке ткацтво, писанкарство).

- Інвентар спадщини, що потребує термінової охорони – включає локальні та вразливі традиції, зокрема глинянський текстиль або обуховицьке ткацтво, які зникають разом із поколіннями носіїв.

- Інвентар належних практик з охорони спадщини – активне залучення громади до збереження та передачі знань, наприклад харківського коцарства.

- Інвентар спадщини корінних народів України – уособлений елементом Орнек як унікальною візуальною системою кримських татар. (Литовченко, Дем'ян, 2023, с. 54)

Традиційне декоративне мистецтво України – це не лише вияв естетичної чутливості народу, а й жива система знань, у якій закладено багатовіковий досвід, світоглядні уявлення, духовно-обрядова культура. У цьому контексті ремесла функціонують як **засіб культурної ідентифікації**, а також як динамічний елемент соціокультурного середовища, що реагує на історичні зміни, зберігаючи водночас свою сутність.

Народні художні промисли відіграють суттєву роль у формуванні національної ідентичності, оскільки в них матеріалізуються знакові коди культури – символіка, ритм, колір, техніка, функціональне призначення. Текстиль, вишивка, кераміка, декоративний розпис, бісероплетіння та інші види ремесел акумулюють історичну пам'ять, слугують каналами міжпоколінньої комунікації та є платформою для трансляції колективної ідентичності.

Ці ремесла не тільки відображають етнографічну реальність, а й формують наративи про спільне минуле, національні травми та цінності – зокрема, через елементи сакрального текстилю, оберегові мотиви у вишивці чи писанкарстві, сюжетність розпису тощо. У складних соціополітичних обставинах реміснична практика стає актом культурного опору та способом самоствердження.

В умовах глобалізації, урбанізації та цифрової трансформації ремесла зазнають численних викликів. Втрата локальних спільнот, порушення традиційної моделі передавання знань, знецінення ручної праці – все це спричиняє потребу у нових формах збереження нематеріальної культурної спадщини. У відповідь на це в Україні формується екосистема охорони спадщини, що включає державну підтримку, інституційну діяльність музеїв, ініціативи громад та індивідуальні практики майстрів.

Актуальним є також процес адаптації ремесел до сучасного соціокультурного контексту – через інтеграцію в дизайнерські продукти, популяризацію серед молоді, використання новітніх матеріалів та технологій. Такі процеси, попри ризик втрати автентичності, можуть виступати чинником переосмислення традицій та їхнього оновлення в умовах ХХІ століття.

Виставка «Ремесла, що живуть» постає не лише як експозиція музейних артефактів, а як комунікативний простір, де відбувається зустріч між минулим і сучасним. Виставка поєднує матеріальні об'єкти з документальним і візуальним контекстом, акцентуючи на живому характері представлених практик. Через адаптивну методику презентації – зокрема, інклюзивність, мультимедійний супровід, інтерпретаційні тексти – формується простір для критичного осмислення ремесел як дискурсивної та динамічної культурної форми.

Важливою особливістю проєкту є залучення до процесу інтерпретації не лише науковців та музейних працівників, а й носіїв традиції – майстрів, які продовжують ремесла у власній громаді. Таким чином, виставка стає платформою діалогу між традиційним і сучасним мистецтвом, між фаховим знанням і живим досвідом, між інституційною пам'яттю й індивідуальною творчістю.

Функції виставки: Освітня, просвітницька та інституційна

- Виставка як інструмент для популяризації та освіти в галузі культурної спадщини.

- Роль музеїв у збереженні нематеріальних традицій через виставкові проєкти.

- Підтримка майстрів через визнання їхнього мистецтва і внеску в культуру.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Виставка «Ремесла, що живуть» у

Національному музеї декоративного мистецтва України засвідчує важливу тенденцію у сфері збереження нематеріальної культурної спадщини – перехід від пасивного експонування до активного культурного діалогу, у якому традиція функціонує як жива система знань, значень і практик. Репрезентація 19 елементів з Національного переліку нематеріальної культурної спадщини України через музейні пам'ятки дозволяє не лише зафіксувати унікальні локальні техніки, а й виявити їхнє сучасне значення в контексті формування національної ідентичності.

Аналіз структури виставки, її змістових акцентів і методичних підходів засвідчує багатofункціональність музейної інституції: освітня, просвітницька, інтерпретаційна та соціальна ролі органічно поєднані з дослідницькими та збережувальними завданнями. Учасники виставкового процесу – майстри, куратори, від-

відувачі – формують спільний простір взаємодії, де минуле переосмислюється в контексті сучасних викликів.

Традиційні ремесла України виявляються не лише артефактами минулого, а актуальними формами культурної самореалізації, збереження ідентичності, а також засобом міжкультурної комунікації. У цьому сенсі проекти на кшталт «Ремесел, що живуть» демонструють модель взаємодії культури, освіти, спадщини та громади, що відповідає європейським стандартам охорони нематеріальної культурної спадщини.

У перспективі подібні виставкові ініціативи можуть слугувати базою для розробки інституційних стратегій з підтримки традиційних ремесел, створення освітніх програм, фахових майстерень, а також розвитку туристичних маршрутів, інтегрованих у локальні культурні ландшафти.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бабенко В. А. Коцарство в Харьковской губернии. Вестник Харьковского историко-филологического общества. 1913. № 4. С. 1–40. URL: <https://www.calameo.com/read/004761641d6a8a7d30a44> (Дата звернення: 09.05.2025)
2. Гринюк М. М. Образний світ Валентини Джуранюк. Чернівці : Друк-АрТ, 2013. 72 с.
3. Жіноча сорочка Борщівсько-Заставнівського Придністров'я: альбом. / упоряд. Л. Булгакова-Ситник. Львів : Інститут колекціонерства українських мистецьких пам'яток при НТШ, 2013. 336 с.
4. Коман Г. М. Традиційне ткацтво осередку народних промислів Глиняни міжвоєнного періоду Галичини (минуле та сьогодення). Матеріали звітної наукової конференції викладачів, докторантів, аспірантів університету за 2022 рік. – Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2023. С. 171–172. URL: materialy-zvitnoi-konferentsii-vykladachiv-2023-rik.pdf (Дата звернення: 09.05.2025)
5. Литовченко В., Дем'ян В. Нематеріальна культурна спадщина як найголовніший інструмент збереження української нації: монографія. Київ : Креативна агенція «Артіль», 2023. 180 с.
6. Манько В. Українська народна писанка. Львів : Свічадо, 2008. 81 с.
7. Міщанин В. Д. Північна група малих осередків гончарства Опішненського гончарного району (друга половина XIX – XX століття). Опішне : Українське народознавство, 2005. 298 с.
8. Петриківський розпис : книга-альбом /упоряд. О. І. Шестакова. Київ : Мистецтво, 2015. 240 с.
9. Стахів О., Матвійчук О., Зохнюк С. Обухівський рушник: навчальний посібник. Обухів : Об'єднання майстрів «Творча спадщина», 2024. 32 с.
10. Стельмашук Г. Г. Українські народні головні убори. Львів : Априорі, 2013. 276 с.
11. Ліжники Василини Калинич. Каталог виставки. /упоряд. Я. Ткачук. Івано-Франківськ : Облполіграфвидав, 1989. 10 с.
12. Тихонова Л. О. Крелевецькі рушники в колекції Національного музею українського народного декоративного мистецтва. Крелевеччина від давнини до сьогодення : матеріали четвертої наук.-практ. конф. (20 вересня 2013 р.) / упоряд. В. С. Бобровський. Крелевець : Домінант, 2013. 72 с.
13. Тихонова Л. О. Решетилівські килими в колекції Національного музею українського народного декоративного мистецтва. Народні художні промисли України: історія, сьогодення, перспективи : науковий збірник за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції. С. 127-133
14. Федорчук О. Українські народні прикраси з бісеру: історія, типологія, художні особливості. Львів : Свічадо, 2023. 120 с.
15. Спадщина = MİRAS = The Heritage / упоряд. О. Савченко, Т. Савченко. Київ : Скарбниця Національного музею історії України, 2024. 224 с.

REFERENCES:

1. Babenko, V. A. (1913). Kocarstvo v Kharkovskoj gubernii [Felt Production in the Kharkiv Province]. Vestnik Kharkovskogo istoriko-filologicheskogo obshchestva, (4), 1–40.
2. Hryniuk, M. M. (2013). Obraznyi svit Valentyny Dzhuraniuk [The Imagery World of Valentyna Dzhuraniuk]. Chernivtsi: Druk-Art.
3. Bulhakova-Sytnyk, L. (Ed.). (2013). Zhinocha sorochka Borshchivsko-Zastavnivs'koho Prydnistrovia [The Women's Shirt of the Borshchiv-Zastavna Dniester Region]. Lviv: Institute of Collecting Ukrainian Art Monuments at NTSh.
4. Koman, H. M. (2023). Tradytsiine tkatsvo osередku narodnykh promysliv Hlyniany mizhvoiennoho periodu Halychyny (mynule ta sohodennia) [Traditional Weaving in the Hlyniany Folk Crafts Center During the Interwar Period in Galicia: Past and Present]. In Proceedings of the Annual Scientific Conference of Teachers, Doctoral and Postgraduate Students for 2022 (pp. 171–172). Ivano-Frankivsk: Vasyl Stefanyk Precarpathian National University.
5. Lytovchenko, V., & Demian, V. (2023). Nematerialna kulturna spadshchyna yak naiholovnishyi instrument zberezhennta ukraïnskoi natsii [Intangible Cultural Heritage as the Key Instrument for Preserving the Ukrainian Nation]. Kyiv: Creative Agency “Artil”.
6. Manko, V. (2008). Ukraïnska narodna pysanka [Ukrainian Folk Easter Egg] (2nd ed., expanded). Lviv: Svichado.
7. Mishchanin, V. D. (2005). Pivnichna hrupa malykh osередkiv honcharstva Opishnenskoho raionu (druga polovyna XIX – XX st.) [The Northern Group of Small Pottery Centers of the Opishne Pottery District (Second Half of the 19th – 20th Century)]. Opishne: Ukrainian Ethnology.
8. Shestakova, O. I. (2015). Petrykivskyi rozpys: knyha-albom [Petrykivka Decorative Painting: Art Album]. Kyiv: Mystetstvo.
9. Stakhiv, O., Matviichuk, O., & Zokhniuk, S. (2024). Obukhivskyi rushnyk: posibnyk iz vyshyvky [Obukhiv Ritual Towel: Embroidery Manual]. Obukhiv: Creative Heritage Craftsmen Association.
10. Stelmaschuk, H. H. (2013). Ukraïnski narodni holovni ubory. [Ukrainian folk headwear]. Lviv: Apriori.
11. Tkachuk, Ya. (Ed.). (1989). Lzhnyky Vasylyny Kalynych: kataloh vystavky [Vasylyna Kalynych's Wool Blankets: Exhibition Catalogue]. Ivano-Frankivsk: Oblpolihrafvydav.
12. Tykhonova, L. O. (2013). Krolevetski rushnyky v kolektsii Natsionalnoho muzeiu Ukraïnskoho narodnoho dekoratyvnoho mystetstva [Krolevets Towels in the Collection of the National Museum of Ukrainian Folk Decorative Art]. In V. S. Bobrovskyi (Ed.), Krolevetchchyna vid davnyiny do sohodennia: Proceedings of the Fourth Scientific-Practical Conference (September 20, 2013) (pp. 31–33). Krolevets: Dominant.
13. Tykhonova, L. O. (2016). Reshetylivski kylymy v kolektsii Natsionalnoho muzeiu Ukraïnskoho narodnoho dekoratyvnoho mystetstva [Reshetylivka Carpets in the Collection of the National Museum of Ukrainian Folk Decorative Art]. In Folk Arts and Crafts of Ukraine: History, Present, Prospects [Conference proceedings].
14. Fedorchuk, O. (2023). Ukraïnski narodni prykrasy z biseru: istoriia, typolohiia, khudozhni osoblyvosti [Ukrainian Folk Beaded Jewelry: History, Typology, Artistic Features] (2nd ed., rev. and enl.). Lviv: Svichado.
15. Savchenko, O., & Savchenko, T. (Eds.). (2024). Spadshchyna = MİRAS = The Heritage. Kyiv: Treasury of the National Museum of the History of Ukraine.